

NOTAT

10. juli 2017

TRUMP, PUTIN OG TERROR FÅR DANSKERNE TIL AT ØNSKE MERE EU

Kontakt:

Forskningschef, Catharina Sørensen

+45 21 54 88 21

cas@thinkeuropa.dk

RESUME En række globale usikkerheder som valget af Trump og hans America First-politik, et aggressivt Rusland og terrorangreb i europæiske storbyer får i markant grad danskerne til at støtte et tættere EU-samarbejde. Det viser en omfattende ny meningsmåling, som YouGov har gennemført for Tænketanken EUROPA blandt 2.056 respondenter.

56 pct. siger, at et aggressivt Rusland kan få dem til at støtte et tættere EU-samarbejde. Blot 6 pct. siger, at det vil få dem til at ønske et mindre tæt EU-samarbejde. Samme store opbakning til et tættere EU-samarbejde gør sig gældende ved bekymringen for nye terrorangreb, et NATO under pres og usikkerheden med Donald Trump som præsident i USA. Det er værd at bemærke, at også øget globalisering får danskerne til at støtte et tættere europæisk samarbejde.

Efter en række kriser i Europa, der kulminerede i 2016 med briternes udmeldelse, har 2017 indtil videre budt på ny optimisme i EU-samarbejdet. Der er lyspunkter i økonomien og arbejdsløsheden falder. Samtidig er der stor usikkerhed om en række globale forhold. Dette ser ud til at være medvirkende til, at andelen af danskere, der ønsker at følge briterne ud af EU, er faldet markant det seneste år. At der kan spores et positivt momentum bør inspirere til, at der, arbejdes endnu hårdere på at imødekomme befolkningernes bekymringer og bringe EU-samarbejdet videre ud flere års skiftende kriser.

HOVEDKONKLUSIONER:

- En række ydre, globale trusler får danskerne til at støtte massivt op om et tættere EU-samarbejde. Det viser en stor måling, som YouGov har gennemført for Tænk tanken EUROPA.
- Det er især forhold som et aggressivt Rusland, terrorangreb på europæisk grund, pres på NATO og usikkerheden forbundet med den amerikanske præsident, som får danskerne til at støtte et tættere EU-samarbejde.
- Et aggressivt Rusland og bekymringen for nye terrorangreb får et absolut flertal på hhv. 56 og 51 pct. støtte et mere tæt EU. Blot hhv. 6 og 10 pct. angiver, at det vil få dem til at støtte mindre EU.
- 35 pct. mener, at stigende globalisering medfører et øget behov for et mere tæt EU. Der er altså "blot" hver tredje, men ikke desto mindre er andelen 21 procentpoint højere end dem, der som en konsekvens af globalisering påvirkes i retning af at støtte et mindre tæt EU-samarbejde.
- Selv blandt vælgerne i de EU-skeptiske partier i Folketinget er der faktisk flere, der angiver, at truslerne får dem til at støtte et tættere EU-samarbejde, end der angiver mindre samarbejde.
- De ydre trusler kan – sammen med flere lyspunkter internt i EU – være med til at forklare, at langt færre danskere ønsker at følge briterne ud af EU end for et år siden. Generelt er opbakningen til EU-steget betydeligt i en lang række lande i løbet af det seneste år.
- Danmark kommer qua forbeholdene til at skulle træffe nogle afgørende valg, hvis EU som ventet intensiverer samarbejdet på netop de områder, hvor vores forbehold holder os ude. Hvis Danmark insisterer på at stå udenfor, kan det isolere os mht. udefrakommende trusler – stik imod hvad et flertal i befolkningen ønsker.

Ikke så få har gennem årene erklæret det europæiske samarbejde for dødt, men dommedagsretorikken nåede et højdepunkt i 2016, da Storbritannien valgte at stemme sig ud af EU. Forud var gået næsten 10 år, hvor EU bevægede sig fra den ene krise til den næste. Først ramte finanskrisen i 2007. Herefter fulgte en gældskrise, hvor særligt situationen i Grækenland satte sammenholdet på prøve. Og i 2015 ramte så den måske mest dybdegående krise af alle – flygtningekrisen.

Briternes beslutning om at forlade EU den 23. juni 2016 blev af flere – ikke mindst i stærkt EU-skeptiske kredse – set som det endelige bevis på, at samarbejdet var ved at bryde sammen. Flere lande ville følge briterne ud, lød det. Men mens 2016 udgjorde et drømmeår for dem, der ønsker at se EU-samarbejdet styrte i grus, har 2017 udviklet sig til lidt af en mareridt for benhårde EU-modstandere.

En række parlamentsvalg, der alle blev betegnet som ”skæbnevalg” for EU, er i 2017 faldet ud til moderate og i nogle tilfælde yderst EU-positive kandidaters fordel. Det gælder i Østrig, i Holland og ikke mindst i Frankrig, hvor Emmanuel Macron og hans *En Marche!*-bevægelse har indtaget Élysépalæet og sat sig på et flertal af stolene i det franske parlament. Det stærkt nationalistiske AfD-parti i Tyskland, hvor der skal være valg til september, er tæt på en decideret nedsmeltning, og valget kommer til at stå mellem to ”supereuropæere” – nemlig Angela Merkel og Martin Schultz.

Samtidig er væksten tilbage i EU, hvor samtlige lande i seneste kvartal kunne melde om fremgang. Arbejdsløsheden falder. Og selv om flygtningekrisen langt fra er overstået, så har EU’s aftale med Tyrkiet fået antallet af nytilkomne flygtninge og migranter til at falde drastisk. Disse forhold har skabt en ny optimisme blandt de europæiske ledere, hvilket bl.a. kom til udtryk i rådsformand, Donald Tusks, indledende bemærkninger til sommertopmødet d. 22. juni. ”Dette er det 80. møde i Det Europæiske Råd, jeg har deltaget i [...] men aldrig før har jeg haft en så stærk tro på, at tingene er på vej mod det bedre,” sagde han.¹

På vej hjem fra selvsamme topmøde, gav også statsminister Lars Løkke Rasmussen udtryk for en ny optimisme, men han henviste samtidig til begivenheder i resten af verden som en årsag til at støtte op om og forsvare EU: ”Alt det, der er sket i verden omkring os, [har] skabt et større sammenhold i EU,

¹ Bemærkninger af Rådsformand Donald Tusk, 22. juni 2017, http://dsms.consilium.europa.eu/952/Actions/Newsletter.aspx?messageid=13941&customerid=18886&password=enc_3343364144423034_enc.

og en større forståelse for, at vi har noget unikt, vi skal passe på. (...) Det minder os jo om, hvad det egentlig er for en juvel, vi har”.²

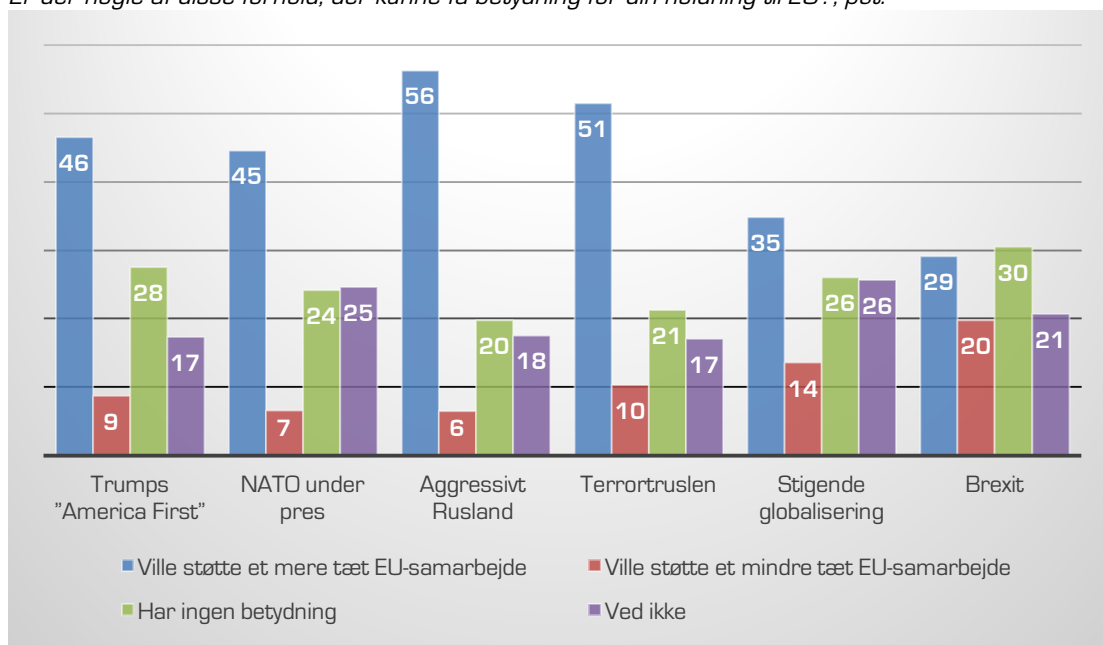
Nu viser en ny meningsmåling, som YouGov har gennemført for Tænketanken EUROPA blandt 2.056 respondenter, at statsministerens refleksioner i høj grad deles af befolkningen. Forhold som Trump, Rusland og terrorangreb i Europa, får danskerne til i markant grad at støtte op om et tættere EU-samarbejde.

Ydre trusler styrker EU-opbakningen

Målingen giver et opsigtsvækkende fingerpeg om, hvad en række aktuelle forhold i verden omkring os kan betyde for opbakningen til EU i den danske befolkning. Respondenterne blev bedt om at tage stilling til seks globale forhold og vurdere, om de "kunne få betydning for deres holdning til EU." *Se figur 1.*

Figur 1. Ydre trusler styrker danskernes opbakning til EU

Er der nogle af disse forhold, der kunne få betydning for din holdning til EU?, pct.

Note: Base: 2.056. **Kilde:** YouGov for Tænketanken EUROPA, maj 2017.

Svarene er helt entydige: Aktuelle, udefrakommende usikkerheder i den globale magtbalance får danskerne til at støtte et tættere EU-samarbejde. Ved samtlige seks forhold er der flere, der angiver, at det får dem til at støtte et tættere EU-samarbejde, end et mindre tæt samarbejde. Det er særlig tydeligt ift. et aggressivt Rusland og nye terrorangreb i Europa. I begge tilfælde vil et absolut

² Løkke et år efter Brexit: EU er en juvel, vi skal passe på, Altinget, 23. juni 2017
<https://www.altinget.dk/artikel/158302->

flertal på hhv. 56 og 51 pct. støtte et mere tæt EU. Men også Donald Trumps *America First*-politik og et svækket NATO taler i mange danskeres øjne for et tættere samarbejde. I begge tilfælde er der små 40 procentpoint flere, der føler behov for "mere EU" end "mindre EU".

35 pct. mener, at stigende globalisering medfører et øget behov for et mere tæt EU. Der er altså "blot" hver tredje, men ikke desto mindre er andelen 21 procentpoint højere end dem, som påvirkes i retning af at støtte et mindre tæt EU-samarbejde og ni procentpoint højere end dem, hvis EU-holdning ikke påvirkes af stigende globalisering. Det tyder på, at flere ser EU som en måde at takle globaliseringen på frem for en globaliseringstrussel.

Sådan spurgte vi

Er der nogle af disse forhold, der kunne få betydning for din holdning til EU?

1. Donald Trumps politik om "America First"
2. NATO kommer under pres
3. Rusland optræder mere aggressivt over for Europa
4. Sikkerhedssituationen i Europa forværres med flere terrorangreb i europæiske byer
5. Stigende globalisering
6. Storbritanniens udmeldelse af EU

Svarkategorier:

- Ville få mig til at støtte et mere tæt EU-samarbejde
- Ville få mig til at støtte et mindre tæt EU-samarbejde
- Har ingen betydning
- Ved ikke

Ift. Brexit er der blot ni procentpoint flere, der påvirkes til at ville have et mere tæt EU-samarbejde – og der er lige så mange, der angiver, at Storbritanniens udmeldelse ikke påvirker deres holdning til EU.

Generelt svarer relativt mange "ved ikke", hvilket siger noget om spørgsmålenes kompleksitet, og at der er tale om en udvikling, der er i gang. Men samlet set viser målingen dog utvetydigt, at globale usikkerheder og trusler påvirker danskerne i retning af "mere EU". Det gælder faktisk selv blandt de respondenter, der indikerer, at de vil stemme på et af de såkaldt euroskeptiske partier i Folketinget. For Dansk Folkepartis vælgere er den mest valgte svarkategori "mere EU" på fire af områderne – Trump, et svækket NATO, terror og et aggressivt Rusland. For Enhedslisten og Liberal Alliances vælgere gælder det alle de seks forhold.

Med til billedet hører, at politiske holdninger historisk set er langt mere robuste over for øjeblikkelige politiske stemninger, end løsrevne meningsmålinger og valghandlinger kan vise. Årlige temperaturmålinger af danskernes opbakning til

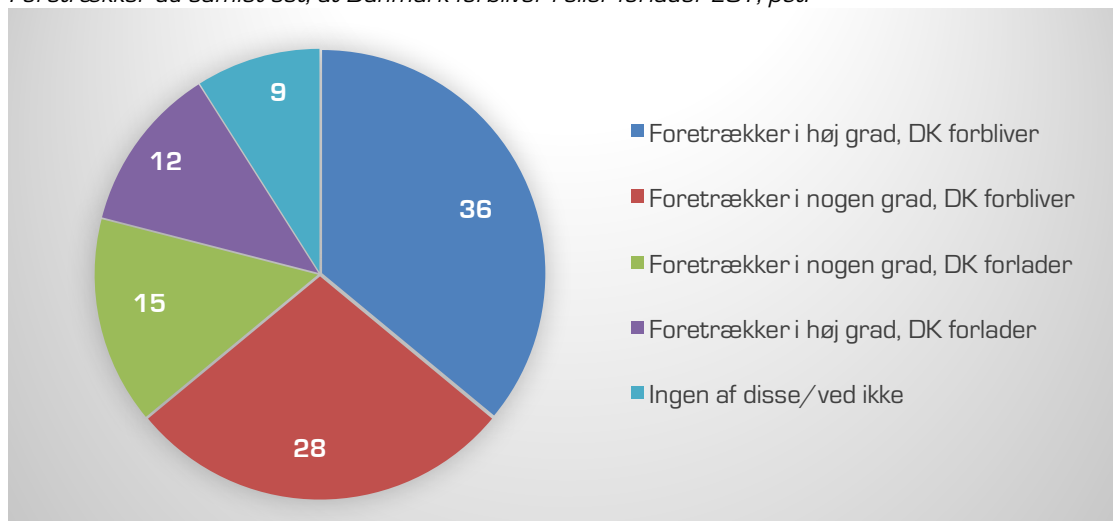
EU fra Eurobarometer viser en moderat opadgående tendens siden vi trådte ind i fællesskabet i 1972.³

Danskere vil ikke isolation

Altinget kunne dog 30. juni offentliggøre en bemærkelsesværdig måling, som viser, at andelen af danskere, der ønsker at følge briterne ud af EU er faldet markant det seneste år. I juni 2016 (lige efter Brexit) angav 31 pct. af de adspurgte, at de ønskede Danmark skulle følge briterne. I juni 2017 er andelen faldet til blot 23 pct. Endnu mere markant er stigningen hos dem, der svarer nej til at følge briterne. Her sagde 49 pct. nej i 2016, mens hele 62 pct. svarer nej i den nye måling. Det er en stigning på 13 procentpoint. Blandt Folketinget partier er det alene hos Dansk Folkepartis vælgere, at der er flere, der ønsker at Danmark forlader EU, end bliver.⁴ Dette stemmer nogenlunde overens med besvarelsene i vores nye måling, hvor vi også har taget temperaturen på danskernes generelle holdning til EU. *Se figur 2.*

Figur 2. Stort flertal i befolkningen ønsker at blive i EU

Foretrækker du samlet set, at Danmark forbliver i eller forlader EU?, pct.

Note: Base: 2056 personer. **Kilde:** YouGov for Tænketanken EUROPA, maj 2017.

64 pct. af de adspurgte vil i høj eller nogen grad forblive en del af EU – heraf 36 pct. i høj grad. 27 pct. vil i høj eller nogen grad forlade EU – heraf 12 pct. i høj grad. Tallene svarer godt overens med de løbende målinger af danskernes EU-holdninger, Tænketanken EUROPA har foretaget de seneste tre år.

³ Danskerne er overraskende EU-positive, DR, 15. juni 2016, <https://www.dr.dk/nyheder/udland/brexit/danskere-er-overraskende-eu-positive>.

⁴ Danskerne skal ikke nyde noget af Brexit, Altinget, 30. juni 2017, www.altinget.dk/artikel/danskerne-skal-ikke-nyde-noget-af-brexit.

Det er i øvrigt værd at bemærke, at udviklingen ikke er enestående for Danmark, men at den optimisme, som både Donald Tusk og Lars Løkke Rasmussen satte ord på i forbindelse med topmødet d. 22. juni, kan spores i øget EU-opbakning i en lang række europæiske lande. Her synes at være sket et afgørende skift efter briternes beslutning om at forlade EU og valget af Donald Trump i USA.⁵

Selvom målingen af betydningen af ydre trusler (figur 1) viser, at Brexit ikke i sig selv er det forhold, der påvirker danskerne i mest EU-positiv retning, så viser målingen også, at forhold som valget af Trump, Ruslands aggressive fremfærd og det seneste års terrorangreb i Europa, kan være en af forklaringerne på, at langt færre danskere i dag ønsker sig ud af EU. EU anses som et alternativ til og et værn mod Trump og Rusland, og danskerne mener også, at udfordringer som terror, flygtninge og terror kræver mere samarbejde. Det skal håndteres i fællesskab.

Danskernes reaktion på ydre trusler er særlig interessant i lyset af, at vi snart kan komme til at stå over for nogle afgørende valg ift. EU-samarbejdet og vores rolle i Europa. Med briterne på vej ud af EU er Danmark på grund af forbeholdene det yderste medlem. Hvis Frankrig og Tyskland, som stærkt antydet af Macron og Merkel, sætter turbo på integrationsprocessen på præcis de områder, hvor Danmark har forbehold – det gælder ud over forsvar, euro og asyl- og retssamarbejdet også den sociale dimension – vil Danmarks isolation kun blive mere udtalt og tydeligere fremover.

Dermed står vi danskere som minimum til at miste indflydelse på en udvikling, der i høj grad vedrører Danmark, og i værste fald til gå en mere usikker fremtid i møde, hvor vi risikerer i højere grad at skulle stå på egne ben over for globale trusler – stik imod befolkningens ønske.

⁵ Se f.eks. rapporten ”Supportive but wary”, Bertelsmann Stiftung, 2017 (<https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/publications/publication/did/supportive-but-wary/>) eller Pew Research Center, 15. juni 2017 (<http://www.pewglobal.org/2017/06/15/post-brexit-europeans-more-favorable-toward-eu/>).